

УДК 338.439:633.34:[631.51.021:631.53.02]

БІОЕНЕРГЕТИЧНЕ ТА ЕКОНОМІЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ВИРОЩУВАННЯ СОЇ ЗА РІЗНИХ СИСТЕМ ОСНОВНОГО ОБРОБІТКУ ҐРУНТУ ТА ІНОКУЛЯЦІЇ НАСІННЯ

Ключник А. В., д-р екон. наук, професор

Коваленко О. А., канд. с.-г. наук, доцент

Шеремет Т. С., студентка групи ЗПУА 6/1

Миколаївський національний аграрний університет

На сучасному етапі розвитку систем землеробства в Україні виробництво продукції повинно узгоджуватись з економічною, енергетичною й екологічною ефективністю. У зв'язку з цим, необхідно здійснювати ретельний облік матеріальних, трудових, технічних та окремих природних ресурсів з використанням не тільки кількісної і вартісної, але й енергетичної оцінки кожної технологічної операції та технології вирощування сої в цілому за різних способів основного обробітку ґрунту [1].

Залежно від способів основного обробітку ґрунту в сівозміні, на проведених нами дослідженнях на базі ННПЦ МНАУ протягом 2014-2017 років з культурою сої, відбувалися зміни агрофізичних властивостей, поживного режиму ґрунту та фітосанітарного стану посівів, що сприяло створенню різних умов для росту й розвитку культури, формуванню врожаю і одержанню різноякостної продукції. Фактори впливали істотно на продуктивність праці, витрати як непоновлюваної, так і поновлюваної енергії.

Елементи структури технологій вирощування сільськогосподарських культур в сівозмінах, які базуються на застосуванні ґрунтозахисних, ресурсо-енергозберігаючих способів і прийомів основного обробітку ґрунту, тісно пов'язані між собою в єдиний технологічний процес [1].

Однією з основних технологічних операцій пов'язаних з вирощуванням сільськогосподарських культур, є основний обробіток ґрунту, тобто та обробіток, який проводиться на найбільшу глибину, та є самим затратним. У структурі енергетичних витрат на технологію вирощування він займає від 2 до 10%, водночас від нього значною мірою залежить продуктивність більшості культур на зрошуваних землях [1].

Застосування технологічних операцій з передпосівного обробітку, внесення гербіцидів, сівби та післяпосівного догляду за посівами та заходів боротьби з шкідниками і хворобами призводило до значних матеріальних і грошових витрат, які значно нівелювали розбіжності між варіантами [2].

Економічна оцінка інтенсивних технологій визначається на основі даних про фактичні витрати на виконання робіт, одержану урожайність і якість продукції [3].

Для оцінки економічної ефективності інтенсивних технологій використовувалися такі показники: приріст врожайності; вартість

додаткового урожаю; додаткові матеріально-грошові витрати на прибавку врожаю; окупність додаткових витрат; зростання продуктивності праці; рівень рентабельності %; річний економічний ефект [3].

В результаті проведення поопераційного аналізу і оцінки технологій вирощування, що базувалися на різних способах і глибині основного обробітку ґрунту з інокуляцією та без інокуляції насіння, встановлено суттєвий вплив факторів на продуктивність та економічну ефективність технологій вирощування сої в цілому [2]. Найвищий рівень урожайності, вартості валової продукції, величини прибутку та рівня рентабельності вирощування сої забезпечували технології, що базуються на виконанні оранки, як основного обробітку ґрунту протягом ротації сівозміни. У цьому варіанті чистий прибуток коливався від 13264,0 грн з гектара за сівби неінокульованим насінням до 20164,0 грн за його інокуляції при показнику рентабельності 130,9 та 193,2 % відповідно.

Значно нижчими показники рівня рентабельності були у варіантах чизельного розпушування на 23-25 см та дискового обробітку на 12-14 см за безполицевого різноглибинного і мілкого обробітку, де показники рентабельності коливались відповідно у межах 106,6 та 46,9 % при сівбі неінокульованим насінням та 161,6 і 104,8 % – за інокуляції насіння.

Дослідження ефективності застосування інокулянту Біокомплекс-БТУ-р на посівах сої свідчать про збільшення рентабельності виробництва насіння та зростання прибутку незалежно від способу і глибини обробітку.

Література

1. Марковська О. Є. Агроекономічна оцінка систем основного обробітку ґрунту та удобрення в сівозміні за умов зрошення на Півдні України // О. Є. Марковська, М. П. Малярчук // Таврійський науковий вісник. – Херсон: 2017. – № 98. – С.88-95.

2. Найдьонова В. О. Вплив основного обробітку ґрунту та інокуляції насіння на продуктивність сої на зрошуваних землях Півдня України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. с.-г. наук : спец. 06.01.02 "сільськогосподарські меліорації" / Найдьонова Віра Опанасівна – Херсон, 2016. – 20 с.

3. Ільчук М.М. Організація і планування сільськогосподарського виробництва. Підручник для студентів економічних спеціальностей вищих аграрних закладів освіти III-IV рівнів акредитації. М.М. Ільчук, Л.Я. Зрібняк та ін. за ред. М.М. Ільчука, Л.Я. Зрібняка. – К.: 2008. – 750 с.